

Samrådstale til spørgsmål AÅ, BA og BB til den 5. april 2006 i Folketingets udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

- AÅ Kan ministeren bekræfte, at Fødevarestyrelsens resultatkontrakt med Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender ikke stillede krav om, at de relevante virksomheder skulle have ét besøg om året, men at der i gennemsnit skulle aflægges ét besøg pr. virksomhed i løbet af 2005?
- BA Vil ministeren forklare, hvorfor ministeren ikke under samrådet med Folketingets fødevarerudvalg onsdag den 29. marts 2006 orienterede om det korrekte indhold af Fødevarestyrelsens resultatkontrakt med Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender for 2005 og dermed påtog sig det fulde ansvar for, at der er 2100 virksomheder, som ikke har fået besøg af fødevarerkontrollen i 2005?
- BB Vil ministeren redegøre for den seneste uges udvikling i skandalerne i Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender, herunder for det manglende egenkontrolprogram og kontrollen heraf, faldet i antal af laboratorieprøver fra 2001 til 2005 og for oplysningerne på ministeriets hjemmeside om, at det er korrekt, at Fødevarestyrelsen har levet op til de overordnede mål for kontrol, idet antallet af kontroller ifølge resultatkontrakten mellem ministeriet og Fødevarestyrelsen for 2005 skal beregnes som antallet af gennemsnitlige tilsyn?

Indledning

Jeg vil gerne takke udvalget for lejligheden til at redegøre for de værktøjer, vi har til styring af tilsyn med fødevarevirksomheder, i særdeleshed resultatkontrakten mellem ministeriets departement og Fødevarestyrelsen.

Efter aftale vil jeg svare på spørgsmål AA, BA og BB samlet.

Indledningsvis vil jeg gerne minde om, at emnet for samrådet i sidste uge var opfølgning på sagen om gammelt kød. I tilknytning hertil benyttede jeg også lejligheden til at redegøre for andre fejl og mangler i fødevarekontrollen, herunder de manglende tilsynsbesøg.

Fødevarestyrelsens resultatkontrakt var ikke en del af sidste uges samrådsspørgsmål. Derfor kom jeg ikke ind på dette emne. Det gør jeg i dag.

Regler og retningslinier

I fødevarelovens § 50 er familie- og forbrugerministeren bemyndiget til at fastsætte regler om tilsyn og kontrol.

I relation til kontrol, angiver fødevareloven således ikke, hvor ofte der skal føres kontrol, men loven giver fødevarekontrollen de redskaber, der er nødvendige for, at der kan føres kontrol. Det gælder f.eks. retten til at få adgang til virksom-

heder og afkræve disse oplysninger.

Efter EU's kontrolforordning, som trådte i kraft 1. januar 2006, skal offentlig kontrol foretages regelmæssigt, på grundlag af en risikovurdering og med passende hyppighed.

Her i landet betyder passende hyppighed, at alle virksomheder med få undtagelser, som udgangspunkt minimum skal have ét tilsyn om året.

EU-kontrolforordningen og fødevarereloven udgør den lovgivningsmæssige ramme for fødevarer kontrollen. De lovgivningsmæssige rammer udmøntes via en frekvensvejledning som hvert år godkendes af ministeren.

Herudover indgår Familie- og Forbrugerministeriets departement en resultatkontrakt med Fødevarerstyrelsen, som bl.a. indeholder resultatmål for det samlede antal tilsyn, som Fødevarerstyrelsen skal nå på et år.

Mere specifikt om
de 2 styringsinstrumenter

Der er altså 2 styringsinstrumenter:
resultatkontrakten og frekvensvejledningen.

Jeg vil herefter gerne redegøre mere specifikt for, hvordan Fødevarerstyrelsens aktiviteter styres gennem frekvensvejledningen og resultatkontrakten:

- Frekvensvejledningen bruges på mikroniveau.
- Resultatkontrakten styrer aktiviteten på, hvad man kan kalde et makroniveau.

Styringsinstrumenterne

Resultatkontrakten mellem Familie- og Forbrugerministeriet på den ene side og Fødevarestyrelsen på den anden side, er departementets styringsredskab i forhold til Fødevarestyrelsen, herunder i relation til hvor mange ressourcer der mindst skal anvendes på kontrolbesøg. Resultatkontrakten er indgået med baggrund i Finansministeriets vejledning om resultatkontrakter.

Tilsynsfrekvensvejledningen.

Formålet med frekvensvejledningen er at skabe ensartethed mellem regionerne i fastlæggelsen af antal tilsyn for de enkelte virksomheder. I frekvensvejledningen fastlægges, at alle virksomheder som ikke har en tilsynsfrekvens på 0,5 som minimum skal have 1 tilsyn hvert år.

Frekvensvejledningen angiver hvor mange tilsyn, virksomhederne i de enkelte brancher som udgangspunkt bør få, f.eks. et tilsyn hvert andet år, et til to tilsyn om året, to til fire tilsyn om året osv.

For de virksomheder, der har en frekvens på over 1, f.eks. 2-4, kan den enkelte fødevareregion beslutte at give færre eller flere tilsyn end frekvensen angiver, hvis der er en faglig begrundelse for det.

Men alle virksomheder skal dog have mindst 1 tilsyn, med mindre de har en frekvens på 0,5.

Det var jo netop et af elementerne i Revisionsenhedens kritik vedrørende fødevarekontrollen i 2004, at der ikke var gennemført ét årligt tilsyn i engrosvirksomheder uden tilvirkning. Fødevarestyrelsen oplyste på baggrund af denne kritik – og jeg citerer: ”at man også i 2005 vil have fokus på opretholdelsen af mål i Fødevarestyrelsens resultatkontrakt om kontrol af engrosvirksomheder uden tilvirkning. Gruppen skal have mindst ét tilsyn om året.”

Resultatkontrakten

Fødevarestyrelsen har en årlig resultatkontrakt med Familie- og Forbrugerministeriets departement. Internt i styrelsen nedbrydes denne resultatkontrakt til interne resultatkontrakter mellem direktionen og fødevareregionerne.

En resultatkontrakt skal angive en overskuelig række resultatmål og resultatkrav – dvs. delmål - for, hvad styrelsen skal producere. Målene og

kravene skal være enkelt formulerede, så de er lette at forstå, følge op på og dokumentere, f.eks. med statistik.

Det er ikke hensigten, at en resultatkontrakt skal omfatte alle en styrelses aktiviteter, men kun de vigtigste. Resultatkontrakten skal heller ikke være for detaljeret.

I perioden 2001-2005 har Fødevarestyrelsens resultatkontrakt indeholdt resultatmål for det samlede antal tilsyn med fødevarevirksomheder, som styrelsen og regionerne skulle nå på et år.

Dette samlede antal tilsyn, som styrelsen skal levere i følge resultatkontrakten, er beregnet vha. frekvensvejledningen.

Måltallet for tilsyn i resultatkontrakten svarer til det samlede antal tilsyn, der vil blive udført, hvis fødevarevirksomhederne i gennemsnit får tilsyn sådan som frekvensvejledningen som minimum foreskriver.

Frekvensvejledningen udgør således grundlaget for beregning af resultatkontraktens måltal om antal tilsynsbesøg.

Udformningen af måltal for tilsynsbesøg i resultatkontrakten sker på følgende måde: antallet af virksomheder i de enkelte brancher opgøres, hvorefter antallet af virksomheder multipliceres med den til branchen hørende minimale tilsynsfrekvens.

Har branchen f.eks. en tilsynsfrekvens på 1 – 2, multipliceres med 1, hvis tilsynsfrekvensen er 2 – 3 multipliceres med 2. Ved at summere disse tal når man frem til det antal tilsyn, Fødevarestyrelsen som minimum skal gennemføre det pågældende år. I 2005 var dette tal knap 65.000 tilsyn.

Denne måde at udforme resultatmålet på har været anvendt lige siden Fødevarestyrelsen fik sin første resultatkontrakt i år 2001.

Et mål om minimum gennemsnit 1 (eller 2) tilsyn om året indebærer at alle virksomheder i den pågældende virksomhedskategori ville kunne få mindst ét (eller 2) tilsyn i 2005.

Har de så også fået det ? Ja, det er faktisk sådan, at alle de virksomheder der er omfattet af resultatmålet har fået knap 1,5 tilsyn i gennemsnit (45.000 virksomheder har fået knap 65.000 tilsyn).

At man har valgt at *måle* på ressourceindsatsen i form af det antal tilsyn, der er nødvendigt for at alle virksomheder ville kunne få ét tilsyn om året, betyder ikke, at der samtidigt er givet grønt lys for ikke at gennemføre mindst ét årligt tilsyn i de pågældende virksomheder, således som tilsynsfrekvensvejledningen foreskriver.

Resultatkontrakterne er offentligt tilgængelige og der er redegjort for dem og deres målopfyldelse i de årsrapporter, der

tilgår diverse instanser.

Resultatkontrakterne er endvidere behandlet i revisionsrapporterne.

Revisionsrapporterne sendes til Det rådgivende fødevareudvalg og Folketingets Fødevareudvalg.

Den præcise udformning for 2005

Nu vil jeg gerne redegøre nærmere for, hvordan resultatkontrakten og frekvensvejledningen så ud i 2005.

Resultatkontrakt

I resultatkontrakten for 2005 er der resultatkrav for antal tilsyn med detailvirksomheder, for engrosvirksomheder uden tilvirkning og for engrosvirksomheder med tilvirkning.

For detailvirksomheder var kravet et antal tilsyn svarende til, at brancher med tilsynsfrekvens 1- 2 i gennemsnit skulle have 1 tilsyn og brancher med tilsynsfrekvens 2-3 i gennemsnit skulle have 2 tilsyn.

Det førte til, at der mindst skulle være 58.000 tilsyn med detailvirksomheder.

For engrosvirksomheder uden tilvirkning stod der i resultatkontrakten, at brancher med tilsynsfrekvens 1 og tilsynsfrekvens 1 – 3 i gennemsnit skulle have mindst 1 tilsyn.

Det førte til, at der mindst skulle være 3.200 tilsyn med engrosvirksomheder uden tilvirkning.

For engros virksomheder med tilvirkning stod der, at

” Der skal gennemføres et antal tilsyn, der mindst svarer til gns. 1 tilsyn for virksomheder med tilsynsfrekvens 1-2, mindst gns. 2 tilsyn for virksomheder med tilsynsfrekvens 2-4 og mindst gns. 4 tilsyn for virksomheder med tilsynsfrekvens 4-6 og mindst gns. 6 tilsyn for virksomheder med 6-8 tilsyn”

Det førte til, at der mindst skulle være 3.800 tilsyn ved den type af virksomheder

Tilsammen skulle der således være knap 65.000 tilsyn med fødevarevirksomheder.

Både dette samlede mål og de ovennævnte delmål blev opfyldt. I alt var der en målopfyldelse på 102,2%. Det betød, at der samlet set blev gennemført 66.444 tilsyn, altså 1453 flere tilsyn end hvad resultatkontrakten krævede.

For en god ordens skyld skal det nævnes, at virksomheder med en frekvens på ét tilsyn hvert andet år - ikke indgik i resultatkontrakten.

Frekvensvejledning

I frekvensvejledningen for 2005 var der en detaljeret angivelse af vejledende frekvenser for hver branche.

I frekvensvejledningen står der derudover følgende, og jeg citerer direkte:

”Virksomheder, der har en vejledende årlig tilsynsfrekvens på 0,5, skal som minimum have 1 tilsyn hvert andet år og alle øvrige virksomheder skal som minimum have 1 tilsyn hvert år.”

Jeg skal understrege, at jeg som minister naturligvis forventer, at Fødevarestyrelsen **både** lever op til sin resultatkontrakt og frekvensvejledningen.

Hvordan er det så gået ?

Fødevarestyrelsen har ikke i 2005 sikret, at alle de virksomheder, som skulle have ét årligt besøg også fik det.

For engrosvirksomhederne uden tilvirkning er dette forhold ekstra kritisabelt, når det lige præcis var det forhold, Revisionsenheden fandt utilfredsstillende ved kontrollen i 2004 og som Fødevarestyrelsen lovede at have særlig fokus på i 2005.

I 2005 har Fødevarestyrelsen levet op til sit resultatmål om antal tilsyn i alt. Der er endda total set gennemført 1453 flere tilsyn end hvad der var krævet i resultatkontrakten. Det er godt.

Men en nærmere analyse foretaget af

Fødevarestyrelsen i marts på baggrund af en henvendelse fra pressen har vist, at der er et antal virksomheder, hvor styrelsen ikke har levet op til kravet om minimum 1 tilsyn hvert år.

Proportionerne er, at det efter styrelsens kvalitetssikring af tallene, som jeg i dag har oplyst udvalget om, er ca. 2.400 fødevarevirksomheder, som ikke har fået tilsyn. Det svarer til knap 5 % af landets fødevarevirksomheder.

Det er naturligvis ikke tilfredsstillende. Det er det, der er problemet.

Jeg har derfor indskærpet overfor Fødevarestyrelsens direktion, at den regionale fødevarekontrol skal nå ud til alle. Efterslæbet skal hentes og det må ikke gentage sig i 2006.

Jeg ved at styrelsen har lagt en plan for at kontrollere de forsømte virksomheder inden 15. maj.

Jeg skal her understrege 2 ting:

For det første betyder det ikke, at styrelsen skal nå nogle ekstra tilsyn. De pågældende virksomheder skulle have tilsyn i 2006 under alle omstændigheder. Nu skal styrelsen lægge dem øverst i bunken.

For det andet har jeg bedt om at der bliver indført procedurer og styring, som gør, at vi

ikke står med et tilsvarende problem igen næste år.

Om gennemsnit

Jeg tror det er Politiken der har skabt en helt utrolig interesse om Fødevarestyrelsens resultatkontrakt og især begrebet ”gennemsnit”.

Og ærlig talt. Det er heller ikke ganske let at blive klog på.

Det hedder i resultatkontrakten, der for øvrigt er på 29 sider, på side 8., linie 10: ”Min gns. 1 tilsyn”.

Hvad i al verden gemmer der sig bag disse 4 ord og tal?

Jeg håber, at udvalget efter min udredning er blevet lidt klogere på, hvordan styringen af arbejdet i Fødevarestyrelsen er tilrettelagt, og hvordan den linie i resultatkontrakten indgår i den store sammenhæng.

Egenkontrol

Jeg er blevet anmodet om at redegøre for et par andre sager, som også har haft pressens bevågenhed, nemlig egenkontrollen og laboratorieanalyserne.

Egenkontrol er fundamentet i fødevarekontrollen. Der er der intet nyt i. Det er et princip som har været i brug i over 10 år. I henhold til EU's fødevarelovgivning skal ledere af

fødevarevirksomheder udføre, iværksætte og følge en fast procedure baseret på principperne om egenkontrol.

Med hensyn til godkendelse af egenkontrol programmer nåede Fødevarestyrelsen ikke helt målene i resultatkontrakten for 2005. Målene var at 95% af fødevarevirksomhederne skulle have et godkendt egenkontrolprogram. Målet blev nået for engrosvirksomheder med tilvirkning, men ikke for detailvirksomhederne og heller ikke for engrosvirksomhederne uden tilvirkning.

For detailhandlen nåede Fødevarestyrelsen samlet set 91,3 %, svarende til 41.767 virksomheder. For engrosvirksomheder uden tilvirkning nåede Fødevarestyrelsen samlet set 85,3 % svarende til 2612 virksomheder. (Fødevarestyrelsen manglede således henholdsvis 1671 og henholdsvis 298.)

Den manglende målopfyldelse for målet på 95% skyldes primært, at der i nogle regioner er mange ejerskifter og nyetablering af virksomheder.

I svar på spørgsmål 124 af 12. december 2005 orienterede jeg udvalget om, at Fødevarestyrelsen ikke forventede fuldt ud at kunne nå målet i 2005. Denne forventning kom altså desværre til at holde stik.

Godkendelse af virksomhedernes egenkontrol er ophørt pr. 1. januar 2006 med indførelse af de nye EU-regler. Men egenkontrol er ikke mindre i fokus af den grund. Virksomhedernes egenkontrolprogrammer skal kontrolleres på tilsynene præcis som hidtil, for at se om egenkontrollen fungerer og er tilstrækkelig.

Laboratorieanalyser

For så vidt angår antallet af prøver til mikrobiologiske undersøgelser er dette reduceret i forhold til 2001. Denne reduktion blev iværksat i 2001 og er baseret på anbefalinger, der er beskrevet i rapporter fra dels Akademiet for de Tekniske Videnskaber og et efterfølgende udvalgsarbejde, som blev iværksat af Fødevareministeriet.

Struktur

I maj 2005 blev der indgået aftale mellem regeringen og Dansk Folkeparti om en ny struktur for Fødevarestyrelsen på baggrund af et oplæg fra Fødevarestyrelsen.

I grundlaget for finansloven indgår, at der som aftalt mellem regeringen og Dansk Folkeparti gennemføres en ny struktur for Fødevarestyrelsen som forudsættes at effektivisere opgavevaretagelsen med ca. 30 mio. kr. årligt. på det bevillingsfinansierede område.

Strukturen medfører 3 nye regionscentre og at antallet af mikrobiologiske laboratorier reduceres fra 6 til 3 og antallet af kemiske

laboratorier fra 3 til 2. Besparelserne fremkommer ved en reduktion i antallet af chefsstillinger, i antallet af administrative medarbejdere, samt på antallet af laboratorier, som reduceres til 3 mikrobiologiske og 2 kemiske laboratorier, hvorved der sker en tilpasning af kapaciteten til behovet.

Der er således i udmøntningen af rationaliseringspotentialet i Fødevarestyrelsens nye struktur forudsat uændret aktivitetsniveau i fødevarekontrollen som i året før.

Fødevarestyrelsen er i 2006 i modsætning til andre statslige institutioner endvidere friholdt for at skulle leve op til kravet om 2% produktivitetsforbedringer. Det er styrelsen altså fredet for i indeværende år – i modsætning til andre.

Sagerne

Det er vigtigt for mig at slå fast, at den nye struktur ikke har haft nogen betydning for de større sager, der indenfor det seneste år har været på fødevarekontrolområdet. Alene af den grund at den først trådte i kraft i januar 2006.

Lad mig lige opfriske vores fælles hukommelse omkring disse sager:

- Hindbærsagen, som drejede sig om, at en virksomhed ikke fik trukket hindbær hurtigt nok tilbage.

- Sagen om de sorte grydeskeer, hvor informationen af offentligheden ikke skete hurtigt nok.
- Sagen om gammelt kød, hvor kontrollen ikke var effektiv nok, og
- Sagen om manglende tilsyn, hvor fødevarekontrollen mangler at gennemføre kontrol med knap 5% af fødevarevirksomhederne

Når man ser på disse sager lidt fra oven, så er der ét slående fællestræk: Det er ikke kontrollen - men journalisterne, der gennem meget kritiske gennemgange af sagerne afslører forholdene. Det må give Fødevarestyrelsen grund til at reflektere over, om kontrollen er grundig og kritisk nok. Kontrollen skal – om jeg så må sige – gå i flæsket på virksomhederne, og den skal være hurtig og effektiv. Det kan man ikke sige, den har været i disse sager. Det er jeg, som forbrugerminister, ikke tilfreds med.

Og det er derfor jeg har taget en række initiativer, som skal rette op på tingene.

Nogle forhold er allerede rettet op, og andre, som vi har oplevet på det seneste, er vi i gang med at rette op på.

Sammenfatning

Jeg ønsker en fødevarekontrol, som både lever op til resultatkontrakten og frekvensvejledningen. Men jeg ønsker også

en fødevarekontrol, som kommer længere frem i skoene, og som indfrier de berettigede forventninger, som Folketinget og de danske forbrugere har til arbejdet.